

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/15/99

OSZCZĘDNOŚCI I ZAKUPY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY '99

-
- W porównaniu z poprzednim pomiarem nie zmieniła się znacząco liczba osób deklarujących posiadanie oszczędności w formie pieniędzy, lokat bankowych lub papierów wartościowych. Styczeniowe badanie potwierdziło, że ich odsetek waha się od jednej piątej do jednej czwartej ogółu respondentów. Stabilnie pozostają także oceny możliwości zaoszczędzenia pieniędzy w najbliższym czasie. Z reguły niewielkie powiększenie stanu swoich zasobów finansowych przewiduje 15% ankietowanych.

 - Pomimo okresu świątecznego i związanych z tym wydatków, w stosunku do grudnia nie wzrósł istotnie odsetek osób, które dokonały zakupu towarów o wartości jednostkowej nie mniejszej niż 200 zł. Tego rodzaju zakupy zadeklarowało 28% badanych. Natomiast zmniejszyła się (o 6 punktów procentowych) liczba osób zamierzających dokonać w ciągu miesiąca większych zakupów i jednocześnie o 8 punktów wzrosła liczba osób nie przewidujących ich. Odsetek osób planujących tego rodzaju wydatki (21%) jest obecnie najniższy od czasu, kiedy rozpoczęliśmy badanie nastrojów konsumenckich.

 - Artykuły spożywcze częściej kupujemy w małych sklepach niż w supermarketach. Zakupów żywności na świąteczny stół dokonywaliśmy przede wszystkim w małym sklepie, gdzie towar podaje sprzedawca, lub w kiosku (41%), a także na bazarze, targowisku (33%), rzadziej - w dużym supersamie (29%) i hipermarkecie (10%).

W styczniu¹ po raz kolejny już badaliśmy nastroje konsumenckie. Czy przygotowania do świąt Bożego Narodzenia znacząco wpłynęły na stan naszych oszczędności, czy sprzyjały dokonywaniu w tym okresie poważniejszych zakupów? Jak po świętach ocenialiśmy możliwości odłożenia pieniędzy i czy planowaliśmy większe wydatki w najbliższym czasie? Uzupełnieniem naszego stałego bloku pytań poświęconych zakupom i oszczędnościom będą bardziej szczegółowe dane dotyczące wydatków świątecznych, okolicznościowych dodatków finansowych i premii w zakładach pracy, a także miejsc, gdzie Polacy najchętniej robili świąteczne zakupy.

OSZCZĘDNOŚCI

W porównaniu z poprzednim pomiarem nie zmieniła się znacząco liczba osób deklarujących posiadanie oszczędności w formie pieniędzy, lokat bankowych lub papierów wartościowych. Styczniowe badanie potwierdziło, że ich odsetek waha się od jednej piątej do jednej czwartej ogółu respondentów.

Tabela 1

Czy ma Pan(i) jakieś oszczędności osobiste lub wspólne z innymi członkami Pana(i) gospodarstwa domowego w formie pieniędzy, lokat bankowych, akcji lub obligacji itp.?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	VII '98	VIII '98	IX '98	X '98	XI '98	I '99
	w procentach					
Tak	24	20	24	22	23	21
Miałe(a)m oszczędności miesiąc temu, ale wydałe(a)m wszystko w ciągu ostatnich 30 dni		8	7	6	6	6
Nie mam oszczędności i nie miałe(a)m ich przed miesiącem	76*	72	69	72	71	73
* W lipcu pytaliśmy tylko o posiadanie oszczędności lub ich brak.						

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (104), 6-12 stycznia '99, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych Polaków (N=1143).

Posiadanie oszczędności jest jednym ze wskaźników sytuacji materialnej respondentów i ich gospodarstw domowych. Jest ono zatem ściśle związane z podstawowym wyznacznikiem kondycji ekonomicznej badanych - średnim miesięcznym dochodem przypadającym na członka rodziny. Im badani są lepiej sytuowani, tym częściej deklarują posiadanie rezerw finansowych. O ile wśród ankietowanych o najniższych dochodach (nie przekraczających 275 zł na osobę w rodzinie) jedynie 6% coś zaoszczędziło, o tyle wśród badanych o dochodach powyżej 799 zł - połowa. Posiadanie oszczędności wpływa na ocenę własnych warunków materialnych, choć nie jest koniecznym warunkiem zadowolenia z kondycji ekonomicznej swojego gospodarstwa domowego. Oszczędności ma blisko połowa osób określających swoje warunki materialne jako dobre (kilka procent z nich wydało zaoszczędzone pieniądze w ciągu ostatniego miesiąca) i tylko 5% ankietowanych oceniających je jako złe.

Ponieważ dochody badanych rosną wraz z wykształceniem, posiadanie oszczędności jest także zróżnicowane ze względu na poziom edukacji respondentów. Oszczędności ma blisko pięciokrotnie więcej osób z wykształceniem wyższym (48%) niż z podstawowym (10%). Rezerwami finansowymi najczęściej zatem dysponują przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, prywatni przedsiębiorcy, pracownicy umysłowi niższego szczebla, ale także zaskakująco duża grupa uczniów i studentów (35%), najrzadziej natomiast bezrobotni, robotnicy wykwalifikowani, rolnicy oraz renciści.

Jeśli weźmiemy pod uwagę miejsce zamieszkania badanych, to możemy stwierdzić, że posiadanie oszczędności najczęściej deklarują mieszkańcy dużych miast liczących ponad 100 tys. ludności (mniej więcej co trzeci), najrzadziej zaś - mieszkańcy wsi (12%).

W ciągu miesiąca poprzedzającego realizację sondażu, a więc w okresie obejmującym m. in. święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok, blisko połowa badanych mających rezerwy finansowe zachowała stan swoich oszczędności bez zmian. Wśród pozostałych respondentów większa część raczej je uszczupliła (choć tylko 8% badanych znacznie), niż powiększyła. We wszystkich dotychczasowych sondażach obserwujemy przewagę odsetka osób, których oszczędności się zmniejszyły, nad liczbą badanych, którzy je pomnożyli. W styczniu

proporcje te kształtują się podobnie jak w badaniu listopadowym, co w zestawieniu ze stabilnym odsetkiem oszczędzających może prowadzić do wniosku, że święta nie są okresem w szczególności wpływającym na stan naszych oszczędności. Mogą one natomiast, w grupie osób nie posiadających zaoszczędzonych pieniędzy, zmuszać niekiedy do rezygnacji z innych wydatków lub do ich ograniczenia w najbliższym okresie.

Tabela 2

Czy w ciągu ostatnich 30 dni oszczędności Pana(i) zwiększyły się czy też zmniejszyły?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	VII '98 N=250	VIII '98 N=219	IX '98 N=268	X '98 N=240	XI '98 N=259	I '99 N=238
	w procentach					
Zwiększyły się	22	22	24	22	19	19
Pozostały bez zmian	46	43	47	47	47	47
Zmniejszyły się	32	35	29	30	32	33
Trudno powiedzieć	0	1	1	1	2	1

Stabilne pozostają oceny możliwości zaoszczędzenia pieniędzy w najbliższym okresie. Niemal wszystkie osoby przewidujące powiększenie swoich zasobów finansowych deklarują, że uda im się odłożyć jedynie niewielkie sumy.

Tabela 3

Czy sądzi Pan(i), że w ciągu Panu nadchodzących 30 dni uda się(i) coś zaoszczędzić?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	VII '98	VIII '98	IX '98	X '98	XI '98	I '99
	w procentach					
Tak, zaoszczędzę	14*	15*	14*	16*	15*	15
Nic nie zaoszczędzę	81	82	83	80	82	80
Trudno powiedzieć	5	3	3	4	3	5

* W tym każdorazowo ok. 1% badanych stwierdzało „zaoszczędzę znaczną sumę”, pozostali - „zaoszczędzę, ale niewiele”.

Odłożenie choćby niewielkich kwot przewidują przede wszystkim ci, którzy mają oszczędności, a także osoby, które wydały zaoszczędzone pieniądze w ciągu 30 dni poprzedzających sondaż. Zdecydowana większość tych, którzy nie mają nadwyżek finansowych, sądzi, że w najbliższym okresie nic nie zaoszczędzi.

Tabela 4

Czy ma Pan(i) jakieś oszczędności osobiste lub wspólne z innymi członkami Pana(i) gospodarstwa domowego w formie pieniędzy, lokat bankowych, akcji lub obligacji itp.?	Czy sądzi Pan(i), że w ciągu nadchodzących 30 dni uda się Panu(i) coś zaoszczędzić?		
	Tak, zaoszczędzę	Nic nie zaoszczędzę	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	38	55	7
Miałe(a)m oszczędności miesiąc temu, ale wydałem(a)m wszystko w ciągu ostatnich 30 dni	41	57	3
Nie mam oszczędności i nie miałe(a)m ich przed miesiącem	7	89	4

Mimo okresu świątecznego i związanych z tym wydatków, w ciągu miesiąca poprzedzającego sondaż nie wzrosła istotnie liczba osób, które dokonały poważniejszych zakupów - o wartości jednostkowej nie mniejszej niż 200 zł.

Tabela 5

Czy w ciągu ostatnich 30 dni Pan(i) lub ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego kupił(a) coś, czego cena za sztukę wynosiła co najmniej 200 złotych?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	VII '98	VIII '98	IX '98	X '98	XI '98	XII '98	I '99
	w procentach						
Tak	28	28	28	31	34	26	28
Nie	72	72	72	69	66	74	72

Zakupy bardziej wartościowych przedmiotów wiążą się, co oczywiste, z dochodami badanych i ich rodzin. Wśród respondentów najlepiej sytuowanych (o dochodach miesięcznych powyżej 799 zł na osobę w rodzinie) tego rodzaju wydatki deklaruje ponad połowa badanych, podczas gdy wśród najgorzej uposażonych (o średnich dochodach *per capita* w rodzinie do 275 zł) tylko 14% ankietowanych. Różnice te znajdują odbicie w zróżnicowaniu nabywania droższych towarów ze względu na wykształcenie badanych i przynależność do określonej grupy społecznej i zawodowej. Przedmioty o wartości jednostkowej co najmniej 200 zł kupowały przede wszystkim osoby pracujące na własny rachunek, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla. Najrzadziej tego rodzaju zakupów dokonywali rolnicy oraz osoby niepracujące:

emeryci, renciści, bezrobotni i gospodynie domowe. Natomiast wśród grup sklasyfikowanych jako bierni zawodowo wyróżniają się uczniowie i studenci, którzy należą do badanych najczęściej deklarujących tego rodzaju wydatki. Są oni wszakże jedyną grupą, która w znacznej części nie musi się troszczyć o codzienne koszty utrzymania i może bardziej swobodnie dysponować własnymi pieniędzmi.

Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, widoczne jest, że poważniejszych zakupów dokonało w ostatnim miesiącu dwukrotnie więcej mieszkańców dużych miast, liczących ponad pół miliona ludności (41%) niż mieszkańców wsi (20%).

W stosunku do grudniowego pomiaru zmalała liczba osób, które na tego rodzaju wydatki przeznaczyły łącznie do 500 zł, a zarazem zwiększył się odsetek badanych, którzy wydali na nie ponad 1000 zł. Zmiany te nie znalazły odzwierciedlenia w wartości średniej kwoty wydatkowanej przez gospodarstwo domowe (około 1641 zł), ze względu na znacząco niższą w styczniu niż w grudniu maksymalną zadeklarowaną sumę.

Tabela 6

Ile łącznie wydano na tego typu zakupy w ciągu ostatnich 30 dni w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	VII '98 (N=285)	VIII '98 (N=302)	IX '98 (N=313)	X '98 (N=315)	XI '98* (N=375)	XII '98 (N=285)	I '99 (N=311)
	w procentach						
Do 500 zł	32	38	39	43	43	49	39
501 - 1000 zł	29	25	25	29	32	27	29
1001 - 2000 zł	23	22	16	17	12	15	19
2001 - 4000 zł	10	7	11	3	8	5	7
Powyżej 4000 zł	6	8	8	8	4	5	7

* Brak danych 1%.

Tabela 7

	Średnie kwoty wydatkowane przez gospodarstwo domowe						
	VII '98	VIII '98	IX '98	X '98	XI '98	XII '98	I '99
	w złotych						
W grupie osób, które dokonały zakupów	2295	2745	2106	1912	1228	1641	1641
Wśród ogółu badanych	617	737	586	548	409	421	446
	Maksymalne kwoty zadeklarowane w poszczególnych miesiącach						
	50 000	80 000	50 000	60 000	28 000	53 000	35 000

Okres poświąteczny nie sprzyja planowaniu w najbliższym czasie poważniejszych wydatków. W stosunku do grudnia o 6 punktów procentowych zmniejszyła się liczba osób zamierzających dokonać w ciągu miesiąca większych zakupów, jednocześnie zaś o 8 punktów wzrosła liczba osób, które ich nie planują. Odsetek osób przewidujących tego rodzaju wydatki jest obecnie najniższy od lipca '98, kiedy rozpoczęliśmy badanie nastrojów konsumenckich.

Otwarta pozostaje kwestia, czy i w jakim stopniu odnotowany spadek ma charakter stałej tendencji i wiąże się z sezonowością dokonywania poważniejszych zakupów, czy też jest symptomem obaw przed pogarszaniem się sytuacji materialnej rodzin. Równocześnie bowiem odnotowaliśmy zmniejszenie się liczby osób zadowolonych z warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego, przy utrzymywaniu się stosunkowo wysokiego odsetka badanych źle oceniających sytuację gospodarczą w Polsce².

Tabela 8

Czy przypuszcza Pan(i), że w ciągu nadchodzących 30 dni Pan(i) lub ktoś z Pana(i) rodziny dokona zakupu czegoś, co kosztuje co najmniej 200 zł za sztukę?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	VII '98	VIII '98	IX '98	X '98	XI '98	XII '98	I '99
	w procentach						
Tak	25	28	28	29	29	27	21
Nie	68	63	66	65	65	67	75
Trudno powiedzieć	7	9	6	6	6	6	4

Wydaje się, że o ile wśród osób lepiej uposażonych (mających oszczędności obecnie lub przed miesiącem) spadek liczby deklarujących poważniejsze zakupy ma przede wszystkim charakter sezonowy, o tyle wśród gorzej sytuowanych (nie posiadających nadwyżek finansowych) oznaczać może wzrost niepokoju o pogorszenie się warunków egzystencji. Dość wyraźnie, do poziomu nie notowanego wcześniej, zmalał bowiem wśród badanych nie mających oszczędności odsetek osób planujących zakupy o wartości jednostkowej co najmniej 200 zł.

² Por. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w styczniu”, styczeń '99.

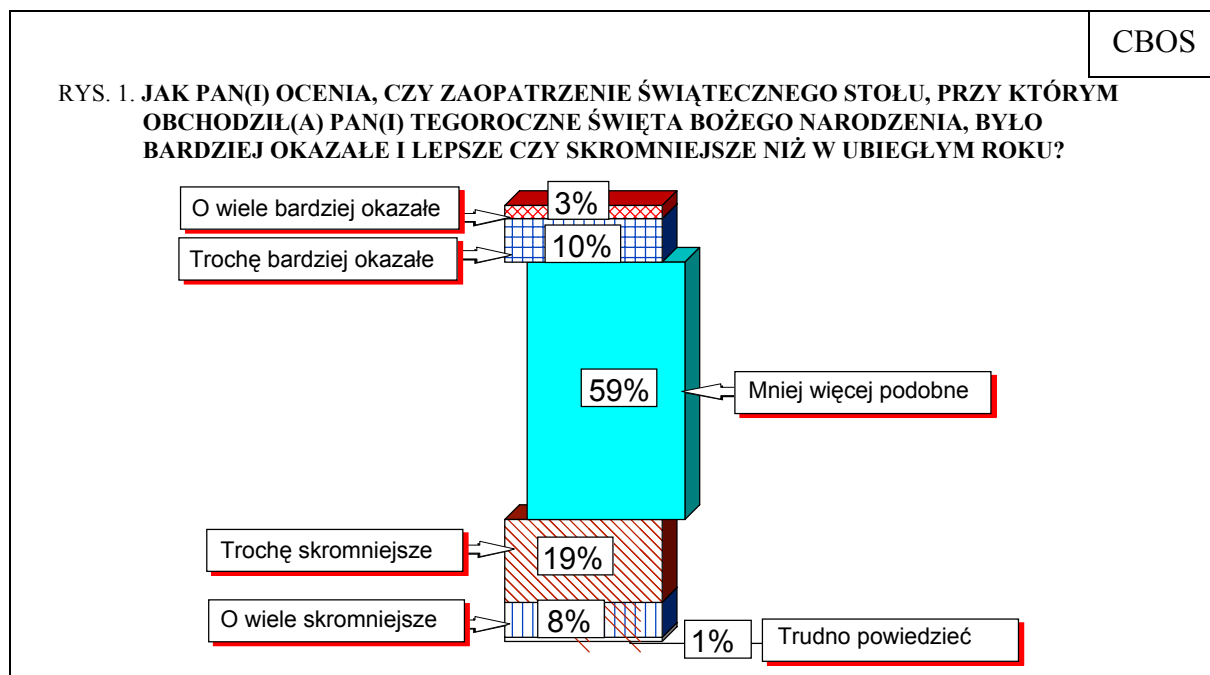
Tabela 9

Czy ma Pan(i) jakieś oszczędności osobiste lub wspólne z innymi członkami Pana(i) gospodarstwa domowego w formie pieniędzy, lokat bankowych, akcji lub obligacji?	Czy przypuszcza Pan(i), że w ciągu nadchodzących 30 dni Pan(i) lub ktoś z Pana(i) rodziny dokona zakupu czegoś, co kosztuje co najmniej 200 zł za sztukę?*									
	Tak					Nie				
	VIII'98	IX'98	X'98	XI'98	I'99	VIII'98	IX'98	X'98	XI'98	I'99
	w procentach									
Tak	40	41	54	48	39	48	48	44	45	57
Miałe(a)m oszczędności miesiąc temu, ale wydałem(a) wszystko w ciągu ostatnich 30 dni	42	38	45	49	40	46	57	53	47	59
Nie mam oszczędności i nie miałe(a)m ich przed miesiącem	22	22	20	21	14	70	73	72	74	82

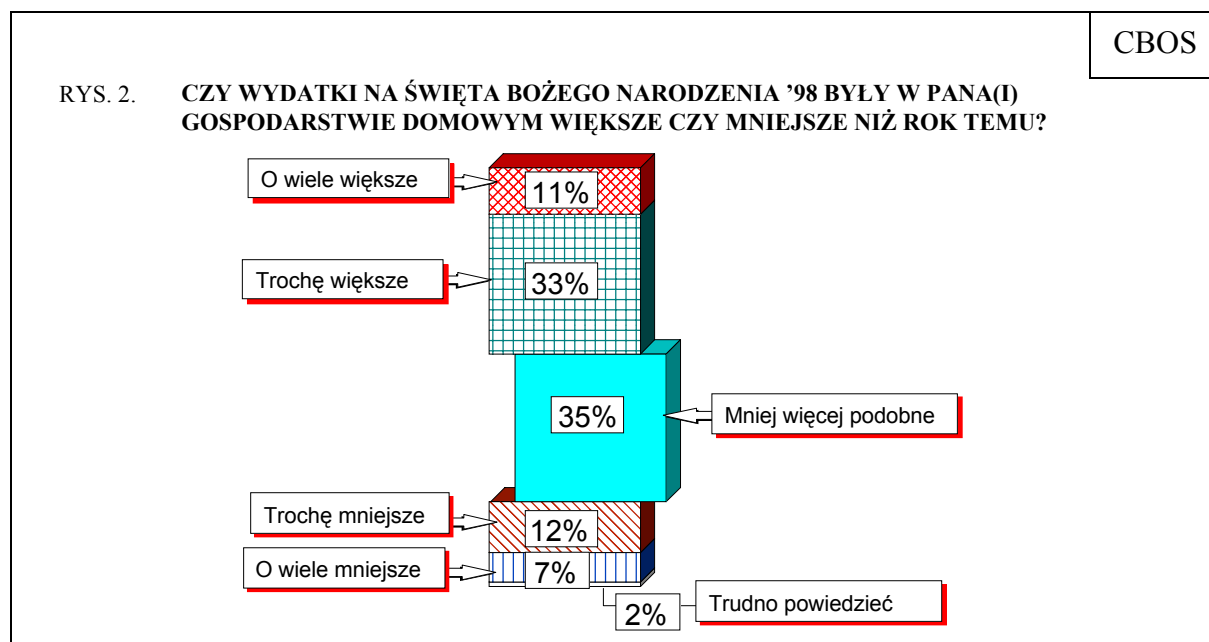
*Pominięto „trudno powiedzieć”.

ŚWIĘTA '98

W opinii większości badanych minione święta Bożego Narodzenia były pod względem zaopatrzenia świątecznego stołu mniej więcej podobne do poprzednich. Odsetek respondentów twierdzących, że były one bardziej okazałe (13%), jest o połowę mniejszy niż oceniających, że były skromniejsze (27%).

Prawie połowa (44%) respondentów ocenia, że wydatki na Boże Narodzenie '98 były większe niż na poprzednie święta, natomiast 19% badanych jest zdania, że były one mniejsze. W społecznym odczuciu wyższe wydatkowane kwoty nie wpłynęły na poprawę zaopatrzenia świątecznego stołu. Może to częściowo wynikać z uwzględnionego przez ankietowanych wzrostu cen w omawianym okresie.

Dla budżetów domowych święta oznaczają przede wszystkim wydatki związane z zaopatrzeniem świątecznego stołu oraz z przygotowaniem prezentów pod choinkę. Świąteczne wydatki były nie tylko większe niż rok wcześniej, ale też wyższe niż pierwotnie planowano. W grudniu '98 zapytaliśmy Polaków, ile pieniędzy zamierzają przeznaczyć na prezenty gwiazdkowe i urządzenie świąt, natomiast w styczniu '99 - ile rzeczywiście wydali.

Tabela 10

Jaką sumę	Na prezenty gwiazdkowe	Na zaopatrzenie świątecznego stołu (urządzenie świąt)
	średnia w złotych	
- przeznaczy(czą) Pan(i)/Państwo*	187	300
- wydał(a) Pan(i)**	271	347

* Grudzień '98

** Styczeń '99

Jak widać, więcej wydaliśmy na urządzenie świąt, a szczególnie na zakup prezentów gwiazdkowych, niż planowaliśmy.

Zakupy żywności

W lutym '97 badaliśmy zwyczaje konsumenckie Polaków. Pytaliśmy między innymi o to, w jakich sklepach Polacy zwykle kupują artykuły spożywcze. Warto porównać obecne wskazania respondentów i zanotowane niemal dwa lata temu. Trzeba jednak zaznaczyć, że pytanie to nie jest ściśle porównywalne, tak więc przedstawione wnioski należy traktować z ostrożnością. Na podstawie posiadanych danych nie sposób również ustalić, jak dalece zaobserwowane zmiany mają trwały charakter, a w jakim stopniu wiążą się ze specyfiką świątecznych zakupów.

Wyniki styczniowego pomiaru potwierdzają tezę o wzroście znaczenia wielkich sklepów w zakupach żywności dokonywanych przez Polaków. Dwa lata temu niemal dwie trzecie badanych (64%) deklarowało, że tego typu zakupy najczęściej robi w sklepie, w którym towar podaje sprzedawca, a dalsze 26% - że w małym lub średnim sklepie samoobsługowym. Przy zeszłorocznych zakupach świątecznych pozycja najmniejszych sklepów (tych, gdzie towar podaje sprzedawca) była gorsza: dwie piąte respondentów głównie tam robiło zakupy. Pozycja największych placówek wyraźnie się poprawiła. W lutym '97 jedynie 17% badanych deklarowało, że ich głównym miejscem zakupów żywności są supermarkety i duże supersamy. W pytaniu o zakupy świąteczne '98 dodaliśmy jeszcze jedną kategorię odpowiedzi: hipermarkety, czyli centra handlowe złożone z wielu sklepów i innych placówek, np. restauracji. Przy takim wyborze kategorii, 29% ankietowanych deklarowało, że robi zakupy w supermarketach i dużych supersamach, a co dziesiąty - że w hipermarketach.

Tabela 11

	W jakim sklepie najczęściej kupuje Pan(i) artykuły spożywcze?	Gdzie przede wszystkim dokonał(a) Pan(i) zakupów większości artykułów spożywczych na świąteczny stół?
	(II '97)	(I '99)
w procentach		
W małym sklepie, gdzie towar podaje sprzedawca lub w kiosku	64	41
Na bazarze, targowisku, na straganach	27	33
W supermarkecie, dużym supersamie	17	29
W małym lub średnim sklepie samoobsługowym (do trzech kas)	26	25
W hipermarkecie, centrum handlowym złożonym z kilku supermarketów, wielu sklepów itp.	-	10
W hurtowni lub sklepie, gdzie sprzedawane są tylko hurtowe ilości	11	10
Nie robię tego typu zakupów/Nie dokonywałem(a)m zakupów świątecznych	12	10

Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wskazać dwie odpowiedzi.

Czynnikami różnicującymi rodzaj sklepu, gdzie dokonywaliśmy zakupu artykułów spożywczych na święta, były: miejsce zamieszkania, wykształcenie oraz dochody.

Największe sklepy, czyli hipermarkety odwiedzali głównie mieszkańcy wielkich miast, jako że przede wszystkim tam są one zlokalizowane. Co ciekawe, również bazy i inne formy handlu ulicznego cieszyły się powodzeniem proporcjonalnym do wielkości miejscowości: jedna piąta mieszkańców wsi i ponad połowa badanych z wielkich miast robiła tam świąteczne zakupy. Dokładnie odwrotnie przedstawia się rozkład odpowiedzi, jeśli chodzi o małe sklepy spożywcze i kioski: korzystali z nich głównie mieszkańcy wsi i małych miast, zapewne z powodu niewielkiej dostępności innych form handlu detalicznego.

Wraz z wykształceniem rośnie odsetek ankietowanych kupujących żywność w największych sklepach (supersamach, hipermarketach, a także hurtowniach), natomiast zmniejsza się odsetek klientów małych sklepów spożywczych, w których towar podaje sprzedawca. Podobnie przedstawia się związek zwyczajów konsumenckich i dochodów: im wyższe dochody, tym częściej robimy zakupy w dużych i wielkich sklepach. Należy jednak zaznaczyć, że wykształcenie i dochody są ze sobą ściśle związane.

Nieliczne grupy respondentów w ogóle nie robiły zakupów świątecznych, dotyczy to przede wszystkim najmłodszych badanych: 28% osób w wieku od 18 do 24 lat nie kupowało żywności na święta. Można przypuszczać, że są to osoby nie prowadzące własnego gospodarstwa domowego. Interesująco przedstawia się stosunek najmłodszych ankietowanych do bazarów: niechętnie kupują tam ci, którzy pobierają naukę (9% wskazań), co nie odzwierciedla opinii ogółu najmłodszych respondentów: co czwarty robił przedświąteczne zakupy na bazarze.

Dodatki i premie pod koniec roku

Coraz częściej pracodawcy przyznają pracownikom rozmaite dodatki z okazji świąt Bożego Narodzenia czy Nowego Roku. Mogą one mieć formę specjalnej premii świątecznej, talonów na zakupy, prezentów. Tego rodzaju dodatki niekiedy przyznawane są byłym pracownikom, tzn. emerytom.

Z naszego sondażu wynika, że nagrody finansowe i rzeczowe z okazji świąt są stosunkowo popularną formą motywowania pracowników. Prawie połowa (49%) respondentów, którzy pracują lub pracowali, deklaruje, że otrzymała od obecnego lub byłego pracodawcy nagrodę (jedną lub więcej spośród niżej wymienionych); z tego większość (71% ogółu badanych, którzy otrzymali dodatki) dostała nagrodę jednego rodzaju.

	CBOS
Czy z okazji świąt lub Nowego Roku otrzymał(a) Pan(i) od swojego obecnego lub byłego zakładu pracy:	Odsetki odpowiedzi twierdzących
- talony, bony na zakupy	34
- dodatek pieniężny, premię	22
- prezent, upominek, nagrodę rzeczową	11

Wyliczenia te dotyczą zarówno respondentów, którzy pracują obecnie, jak i tych, którzy przeszli już na emeryturę lub rentę. Wśród pracujących, co zrozumiałe, odsetki uhonorowanych są wyższe. Blisko połowa (46%) pracujących otrzymała od zakładu pracy talony na zakupy, 29% - dodatek pieniężny, a 13% - upominek.

Dodatki pieniężne dostali głównie respondenci stojący niżej w hierarchii zawodów: dwie piąte (40%) robotników niewykwalifikowanych i jedynie 17% wykwalifikowanych. Podobnie w zawodach nierobotniczych: dodatki otrzymało więcej pracowników umysłowych niższego szczebla (37%) oraz fizyczno-umysłowych (44%) niż osób zaliczających się do kadry kierowniczej i inteligencji (20%).

Nagrody finansowe, premie z okazji świąt mogły odegrać istotną rolę w budżetach wielu rodzin. Ponad dwie piąte respondentów, którzy je otrzymali, dokonało zakupów za co najmniej 200 zł, podczas gdy jedynie co czwarty badany, który nie otrzymał dodatków pieniężnych, zadeklarował takie zakupy.

Opracowali

Beata ROGUSKA

Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Czy ma Pan(i) jakieś oszczędności osobiste lub wspólne z innymi członkami Pana(i) gospodarstwa domowego w formie pieniędzy, lokat bankowych, akcji lub obligacji itp.? 1 - Tak; 2 - Miałe(a)m oszczędności miesiąc temu, ale wydałem(a)m wszystko w ciągu ostatnich 30 dni; 3 - Nie mam oszczędności i nie miałe(a)m ich przed miesiącem

	(%)			
	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	21	6	73	1142
Płeć				
Meężczyźni	22	5	73	542
Kobiety	20	6	74	600
Wiek				
18-24 lat	21	8	71	163
25-34	22	7	70	201
35-44	28	3	69	219
45-54	17	9	74	234
55-64	21	3	75	144
65 lat i więcej	15	2	82	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	12	5	83	420
Miasto do 20 tys.	17	5	81	141
od 21 do 100 tys.	22	5	73	216
101-500 tys.	33	6	61	229
501 tys. i więcej mieszk.	31	13	55	133
Region				
Północny	18	10	72	131
Zachodni	16	6	78	125
Środkowozachodni	14	5	81	155
Środkowy	27	7	66	203
Wschodni	17	5	78	140
Południowo-wschodni	17	2	81	192
Południowo-zachodni	32	4	64	197
Wykształcenie				
Podstawowe	10	3	86	361
Zasadnicze zawodowe	13	6	81	298
Średnie	30	7	63	379
Wyższe	48	6	46	105
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	43	2	55	79
Prac.umysł.niż.szczebla	35	11	55	122
Pracownicy fiz.- umysł.	21	17	62	95
Robotnicy wykwalifikowani	21	3	76	116
Robotnicy niewykwalifik.	9	8	83	62
Rolnicy	12	5	83	74
Pracujący na własny rach.	38	9	52	51
Bierni zawodowo				
Renciści	11	3	86	119
Emeryci	17	2	81	217
Uczniowie i studenci	35	3	61	56
Bezrobotni	5	3	94	85
Gospodynie domowe i inni	16	3	82	64
Pracuje w:				
sferze budżetowej	26	7	67	126
sekt. państw., publicznym	21	13	67	125
sp. właśc. pryw. i państwa	22	11	67	103
sekt. pryw. poza rolnict.	36	5	58	191
prywatnym gosp. rolnym	10	5	85	82
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	6	1	94	244
276 - 399	12	6	82	173
400 - 549	18	6	76	245
550 - 799	31	6	60	179
Powyżej 799 zł	50	10	40	137
Ocena własnych war. mater.				
Złe	5	3	93	319
Średnie	18	7	75	577
Dobre	49	7	44	246
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	27	3	70	66
Raz w tygodniu	20	5	75	549
Kilka razy w miesiącu	18	5	73	171
Kilka razy w roku	23	5	71	257
W ogóle nie uczestniczy	24	3	73	95
Poglądy polityczne				
Lewica	23	9	68	253
Centrum	21	5	74	358
Prawica	27	7	66	280
Trudno powiedzieć	11	3	87	249

Tabela 2. Czy w ciągu ostatnich 30 dni Pan(i) lub ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego kupił(a) coś, czego cena za sztukę wynosiła co najmniej 200 złotych?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	28	72	1143
Płeć			
Mężczyźni	29	71	542
Kobiety	27	73	601
Wiek			
18-24 lat	39	61	163
25-34	36	64	201
35-44	29	71	219
45-54	28	72	234
55-64	23	77	145
65 lat i więcej	13	87	181
Miejsce zamieszkania			
Wieś	20	80	420
Miasto do 20 tys.	30	70	141
od 21 do 100 tys.	29	71	216
101-500 tys.	33	67	229
501 tys.i więcej mieszk.	41	59	134
Region			
Północny	32	68	131
Zachodni	31	69	125
Środkowozachodni	25	75	155
Środkowy	29	71	203
Wschodni	23	77	140
Południowo-wschodni	26	74	193
Południowo-zachodni	30	70	197
Wykształcenie			
Podstawowe	15	85	361
Zasadnicze zawodowe	25	75	298
Średnie	36	64	379
Wyższe	52	48	105
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	49	51	79
Prac.umysł.niż.szczebla	44	56	122
Pracownicy fiz.- umysł.	36	64	195
Robotnicy wykwalifikowani	23	77	116
Robotnicy niewykwalifik.	24	76	62
Rolnicy	20	80	74
Pracujący na własny rach.	58	42	51
Bierni zawodowo			
Renciści	17	83	119
Emeryci	14	86	218
Uczniowie i studenci	46	54	56
Bezrobotni	19	81	85
Gospodynie domowe i inni	20	80	64
Pracuje w:			
sferze budżetowej	36	64	126
sekt. państw., publicznym	33	67	125
sp. właśc. pryw. i państwa	38	62	103
sekt. pryw. poza rolnictw.	41	59	191
prywatnym gosp. rolnym	18	82	82
Dochody na jedną osobę			
Do 275 zł	14	86	244
276 - 399	17	83	173
400 - 549	23	77	246
550 - 799	35	65	179
Powyżej 799 zł	56	44	137
Ocena własnych war. mater.			
Złe	11	89	320
Średnie	26	74	577
Dobre	54	46	246
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	34	66	66
Raz w tygodniu	26	74	550
Kilka razy w miesiącu	33	67	171
Kilka razy w roku	26	74	257
W ogóle nie uczestniczy	33	67	95
Poglądy polityczne			
Lewica	32	68	253
Centrum	28	72	358
Prawica	34	66	280
Trudno powiedzieć	17	83	250

Tabela 3. Czy przypuszcza Pan(i), że w ciągu nadchodzących 30 dni Pan(i) lub ktoś z Pana(i) rodziny dokona zakupu czegoś, co kosztuje co najmniej 200 zł za sztukę?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	75	4	1143
Płeć				
Meężczyźni	22	74	4	542
Kobiety	19	76	5	601
Wiek				
18-24 lat	26	70	5	163
25-34	23	75	2	201
35-44	26	71	3	219
45-54	23	73	4	234
55-64	13	84	4	145
65 lat i więcej	9	82	9	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	15	82	3	420
Miasto do 20 tys.	17	78	6	141
od 21 do 100 tys.	21	73	5	216
101-500 tys.	25	70	5	229
501 tys.i więcej mieszk.	33	65	2	134
Region				
Północny	22	76	2	131
Zachodni	23	74	3	125
Środkowo-zachodni	15	83	2	155
Środkowy	27	69	4	203
Wschodni	19	77	4	140
Południowo-wschodni	13	80	7	193
Południowo-zachodni	23	71	6	197
Wykształcenie				
Podstawowe	10	85	6	361
Zasadnicze zawodowe	18	79	2	298
Średnie	27	68	4	379
Wyższe	38	57	5	105
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	40	53	7	79
Prac. umysł. niż. szczebla	34	65	1	122
Pracownicy fiz. - umysł.	31	66	3	95
Robotnicy wykwalifikowani	20	79	1	116
Robotnicy niewykwalifik.	18	76	7	62
Rolnicy	15	85	0	74
Pracujący na własny rach.	47	46	7	51
Bierni zawodowo				
Renciści	7	90	4	119
Emeryci	8	83	8	218
Uczniowie i studenci	27	64	8	56
Bezrobotni	17	82	1	85
Gospodynie domowe i inni	10	88	1	64
Pracuje w:				
sferze budżetowej	25	71	3	126
sekt. państw. publicznym	26	69	5	125
sp. właśc. pryw. i państwa	36	63	1	103
sekt. pryw. poza rolnict.	31	64	5	191
prywatnym gosp. rolnym	13	86	1	82
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	7	90	2	244
276 - 399	20	77	3	173
400 - 549	17	79	4	246
550 - 799	28	66	5	179
Powyżej 799 zł	45	50	5	137
Ocena własnych war. mater.				
Złe	5	92	3	320
Średnie	20	76	5	577
Dobre	41	54	5	246
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	18	72	10	66
Raz w tygodniu	20	77	3	550
Kilka razy w miesiącu	25	72	3	171
Kilka razy w roku	20	76	4	257
W ogóle nie uczestniczy	21	74	5	95
Poglądy polityczne				
Lewica	23	72	5	253
Centrum	24	75	1	358
Prawica	24	71	5	280
Trudno powiedzieć	12	84	5	250

Tabela 4. Gdzie przede wszystkim dokonał(a) Pan(i) zakupów większości artykułów spożywczych na świąteczny stół? Proszę wybrać nie więcej niż dwie możliwości. 1 - Na bazarze, targowisku, na straganach; 2 - W małym sklepie, gdzie towar podaje sprzedawca lub w kiosku; 3 - W małym lub średnim sklepie samoobsługowym (do trzech kas); 4 - W supermarkecie, dużym supersamie; 5 - W hipermarkecie, centrum handlowym złożonym z kilku supermarketów, wielu sklepów itp. 6 - W hurtowni lub sklepie, gdzie sprzedawane są tylko hurtowe ilości; 7 - Nie dokonywałem(am) zakupów świątecznych

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	41	25	29	10	10	10	1	1142
Płeć									
Mężczyźni	30	39	26	29	11	10	12	1	540
Kobiety	35	43	24	28	9	10	9	1	601
Wiek									
18-24 lat	25	31	22	24	11	9	28	2	163
25-34	21	47	26	33	12	13	8	1	201
35-44	32	42	24	37	15	10	3	0	219
45-54	45	34	27	35	11	12	4	0	233
55-64	41	46	25	22	6	8	6	2	145
65 lat i więcej	30	50	26	14	4	6	19	1	181
Miejsce zamieszkania									
Wieś	20	59	24	14	6	12	11	1	418
Miasto do 20 tys.	30	44	31	23	5	7	12	3	141
od 21 do 100 tys.	36	36	27	37	8	13	10	1	216
101-500 tys.	41	26	30	45	13	7	8	0	229
501 tys. i więcej mieszk.	51	20	11	37	26	5	13	0	134
Wykształcenie									
Podstawowe	28	49	22	15	6	8	16	2	361
Zasadnicze zawodowe	38	42	27	32	10	9	7	0	298
Średnie	30	38	25	36	13	11	9	1	378
Wyższe	38	27	29	38	14	14	6	0	105
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	34	26	28	35	21	16	2	2	79
Prac. umysł. niż. szczebla	37	33	25	51	19	10	5	0	122
Pracownicy fiz.- umysł.	34	34	29	34	20	13	9	0	95
Robotnicy wykwalifikowani	31	39	24	38	11	7	9	0	116
Robotnicy niewykwalifik.	45	46	26	27	5	10	6	0	62
Rolnicy	25	52	29	7	4	17	15	1	74
Pracujący na własny rach.	25	27	23	48	14	15	7	0	51
Bierni zawodowo									
Renciści	30	45	24	21	3	10	12	1	118
Emeryci	35	52	25	17	6	5	12	2	218
Uczniowie i studenci	9	24	18	30	15	4	29	7	56
Bezrobotni	33	45	23	21	2	8	13	0	85
Gospodynie domowe i inni	39	56	23	22	9	16	10	0	64
Pracuje w:									
sferze budżetowej	37	40	32	35	14	11	4	1	126
sekt. państw. publicznym	33	29	26	45	17	9	3	0	125
sp. właśc. pryw. i państwa	46	33	22	37	17	8	11	0	103
sekt. pryw. poza rolnict.	27	37	24	38	13	12	10	0	191
prywatnym gosp. rolnym	18	51	23	13	4	20	16	0	82
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	29	53	27	17	3	11	11	1	242
276 - 399	25	46	25	28	7	8	13	0	173
400 - 549	38	41	26	27	8	12	9	0	246
550 - 799	41	34	20	36	18	6	9	0	179
Powyżej 799 zł	31	29	27	44	20	9	7	0	137
Ocena własnych war. mater.									
Źle	33	49	20	19	6	7	15	1	319
Średnie	32	41	26	31	10	10	9	1	577
Dobre	33	32	28	35	16	12	7	0	246
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	41	30	30	14	6	9	8	1	66
Raz w tygodniu	31	45	26	28	7	10	8	2	550
Kilka razy w miesiącu	29	41	26	30	15	10	14	0	171
Kilka razy w roku	37	41	22	34	12	12	10	0	256
W ogóle nie uczestniczy	31	34	29	28	16	7	17	0	95
Poglądy polityczne									
Lewica	36	41	29	29	10	9	6	1	253
Centrum	32	48	28	28	10	9	9	0	358
Prawica	32	35	22	35	13	11	12	1	280
Trudno powiedzieć	31	41	19	22	8	9	14	2	249